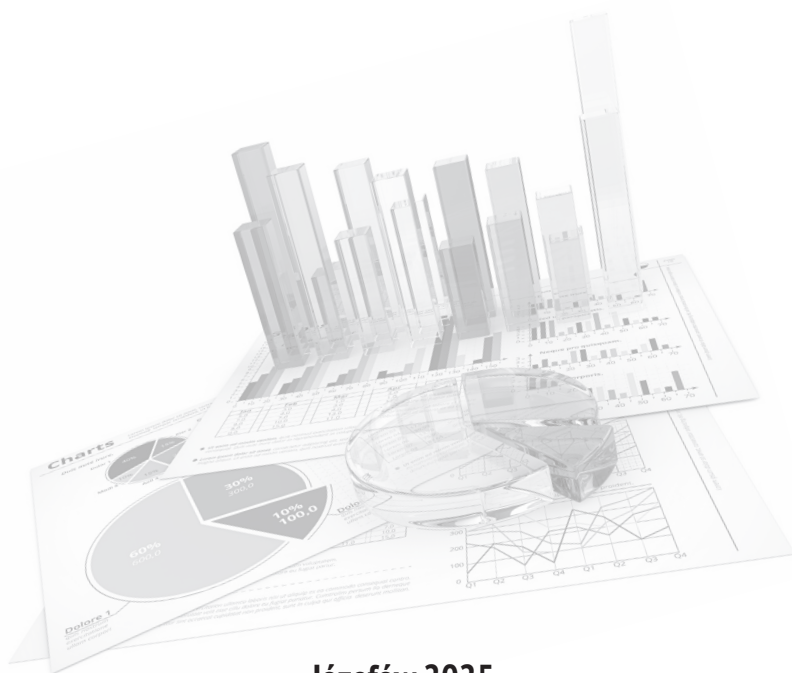

PODSTAWY MIKROEKONOMII:
TEORIA, PRAKTYKA I WSPÓŁCZESNE
ZASTOSOWANIA

PODSTAWY MIKROEKONOMII: TEORIA, PRAKTYKA I WSPÓŁCZESNE ZASTOSOWANIA

Barbara Antczak

Józefów 2025

**PODSTAWY MIKROEKONOMII: TEORIA, PRAKTYKA
I WSPÓŁCZESNE ZASTOSOWANIA**

RECENZJA NAUKOWA

PROF. DR HAB. INŻ. ZBIGNIEW CIEKANOWSKI
AKADEMIA SZTUKI WOJENNEJ W WARSZAWIE

DR HAB. INŻ. PRZEMYSŁAW NIEWIADOMSKI
UNIwersytet Zielonogórski

WYDAWCA
AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH WSGE
IM. A. DE GASPERI W JÓZEFOWIE
05-410 JÓZEFÓW, UL. SIENKIEWICZA 4
TEL./FAKS: 48 22 789 19 03, www.wsgge.edu.pl
E-MAIL: WYDAWNICTWO@WSGE.EDU.PL

ISBN
978-83-970303-8-1

DOI
10.13166/AWSGE/210221

KOREKTA JĘZYKOWA
JOANNA MISZTAŁ

GRAFIKA
IWONA WÓJCICKA
PROJEKT, SKŁAD
GRZEGORZ WÓJCICKI

© COPYRIGHT BY AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH WSGE IM. A. DE GASPERI W JÓZEFOWIE. ALL RIGHTS RESERVED/ WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE. KOPIOWANIE, PRZEDRUKOWYWANIE I ROZPOWSZECZNIANIE CAŁOŚCI LUB FRAGMENTÓW NINIEJSZEJ PUBLIKACJI BEZ ZGODY WYDAWCY ZABRONIONE

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	5
WSTĘP	8
ROZDZIAŁ 1. PODSTAWY MIKROEKONOMII	13
1.1. PODSTAWOWE POJĘCIA EKONOMICZNE. POPYT I PODAŻ, MECHANIZMY RYNKOWE	15
1.1.1. POPYT	16
1.1.2. PODAŻ	16
1.3. MECHANIZMY RYNKOWE	19
1.4. CENA JAKO NARZĘDZIE RYNKOWE.	21
1.4.1. POJĘCIE CENY, RODZAJE I UWARUNKOWANIA KSZTAŁTOWANIA SIĘ CEN	21
1.4.2. DYNAMIKA RYNKÓW I ZMIANY CEN	27
1.5. KONKURENCJA NA RYNKU	30
ROZDZIAŁ 2. KRZYWA PODAŻY I POPYTU ORAZ RÓWNOWAGA RYNKOWA	33
2.1. KRZYWA PODAŻY	33
2.2. KRZYWA POPYTU	44
2.3. RÓWNOWAGA RYNKOWA	52
ROZDZIAŁ 3. POJĘCIE RYNKU, JEGO FUNKCJE I PODZIAŁ. RYNKI DOSKONAŁE KON- KURENCYJNE I MONOPOLISTYCZNE.	57
3.1. DEFINICJE ORAZ RÓŻNE KONCEPCJE TEORETYCZNE	57
3.2. ROLA I FUNKCJE RYNKU	61
3.3. PODZIAŁ RYNKÓW	63
3.3.1. RYNEK DÓBR I USŁUG KONSUMPCYJNYCH	65
3.3.2. RYNEK ŚRODKÓW PRODUKCJI	67
3.3.3. RYNEK FINANSOWY	69

3.3.4. RYNEK PRACY	71
3.3.5. RYNEK KONKURENCJI DOSKONAŁEJ	73
3.3.6. MONOPOL	75
3.3.7. OLIGOPOL	76
3.3.8. KONKURENCJA MONOPOLISTYCZNA	78
3.3.9. MONOPSON	80
3.4. PROCESY RYNKOWE, CZYNNIKI NA NIE WPŁYWAJĄCE ORAZ PRZYKŁADY PROCESÓW RYNKOWYCH.	82
ROZDZIAŁ 4. DECYZJE KONSUMENTA I PRODUCENTA NA RYNKU. POJĘCIE POTRZEB	91
4.1. DECYZJE KONSUMENTA I PRODUCENTA NA RYNKU — UJĘCIE MIKROEKONOMICZNE	94
4.2. POTRZEBY KLIENTA I SPOSOBY ICH ZASPOKAJANIA	97
ROZDZIAŁ 5. FORMY ZRZESZANIA SIĘ PRZEDSIĘBIORSTW. FORMY WŁASNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW. POLITYKI RYNKOWE I INTERWENCJE PAŃSTWOWE.	104
5.1. FORMY ZRZESZANIA SIĘ PRZEDSIĘBIORSTW	104
5.2. FORMY WŁASNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW.	109
5.3. INTERWENCJONIZM PAŃSTWOWY	112
ROZDZIAŁ 6. GLOBALIZACJA I ZMIANY TECHNOLOGICZNE NA RYNKACH.	115
6.1. POJĘCIE GLOBALIZACJI, JEJ ETAPY I WYMIARY.	115
6.2. REWOLUCJA TECHNOLOGICZNA I JEJ ZNACZENIE DLA RYNKÓW	118
6.3. GLOBALIZACJA A ZMIANY W STRUKTURZE KONKURENCJI	120
6.4. PRZYSZŁOŚĆ RYNKÓW W ERZE GLOBALIZACJI I TECHNOLOGII	123
ROZDZIAŁ 7. ANALIZA EKONOMICZNA, WSKAŹNIKI EKONOMICZNE I MODELE EKONOMICZNE.	127
7.1. ANALIZA EKONOMICZNA I KLASYFIKACJA JEJ METOD	127
7.2. WSKAŹNIKI EKONOMICZNE	140

SPIS TREŚCI

7.3. MODELE EKONOMICZNE.	143
7.3.1. TYPY MODELI EKONOMICZNYCH	143
7.3.2. ZASTOSOWANIE I OGRANICZENIA MODELI EKONOMICZNYCH	153
ROZDZIAŁ 8. RÓŻNE TEORIE MIKROEKONOMICZNE	155
8.1. KLASYCZNA TEORIA MIKROEKONOMICZNA	155
8.2. NEOKLASYCZNA TEORIA MIKROEKONOMICZNA	157
8.3. TEORIA RÓWNOWAGI CZĄSTKOWEJ MARSHALLA	160
8.4. EKONOMIA DOBROBYTU.	162
8.5. TEORIA RÓWNOWAGI RYNKOWEJ I EFEKTYWNOŚCI	165
8.6. NOWA MIKROEKONOMIA INSTYTUCJONALNA	167
8.7. TEORIA GIER	170
8.8. TEORIE ASYMETRII INFORMACJI	173
8.9. EKONOMIA BEHAWIORALNA	176
8.10. MIKROEKONOMIA EWOLUCYJNA I ADAPTACYJNA.	179
WNIOSKI	187
BIBLIOGRAFIA	187
SPIS RYSUNKÓW	193

WSTĘP

Współczesna gospodarka, funkcjonująca w warunkach globalizacji, dynamicznych zmian technologicznych i cyklicznych zawirowań ekonomicznych, wymaga dogłębnej analizy zarówno w wymiarze mikro, jak i makroekonomicznym. Mikroekonomia oraz makroekonomia stanowią dwa podstawowe i komplementarne działy nauki ekonomii, umożliwiające zrozumienie zjawisk zachodzących w gospodarce – od decyzji jednostkowych podmiotów po procesy obejmujące całość gospodarki narodowej.

Mikroekonomia, będąca jednym z głównych działów ekonomii, zajmuje się badaniem decyzji podejmowanych przez jednostki, gospodarstwa domowe, firmy oraz mechanizmów rynkowych, które wynikają z interakcji podaży i popytu na rynku. Jest to dziedzina, która nie tylko dostarcza narzędzi analitycznych pozwalających na zrozumienie działania rynków, ale także oferuje wnioski mające szerokie zastosowanie w praktyce gospodarczej, polityce publicznej czy zarządzaniu przedsiębiorstwami. Celem monografii jest szczegółowa analiza podstawowych mechanizmów mikroekonomicznych, w tym mechanizmu ustalania cen, kształtowania podaży i popytu oraz interakcji między różnymi uczestnikami rynku. Istotnym celem pracy jest również próba oceny, jak te mechanizmy funkcjonują w warunkach współczesnej gospodarki rynkowej, w tym z uwzględnieniem nowych zjawisk, takich jak globalizacja, digitalizacja czy zmiany strukturalne na rynkach pracy.

Mikroekonomia jest nauką, która znajduje zastosowanie nie tylko w teorii ekonomicznej, ale i w praktyce gospodarczej. Przeanalizowanie podstawowych zasad funkcjonowania rynków umożliwia zrozumienie wielu kluczowych problemów współczesnej gospodarki, takich jak alokacja zasobów, efektywność rynków, polityki cenowe czy zagadnienia związane z rynkami pracy. Dlatego też celem tej monografii jest nie tylko opisanie teorii mikroekonomicznych, ale także zaprezentowanie ich zastosowania w realnych procesach gospodarczych.

Podsumowując, **mikroekonomia** koncentruje się na analizie zachowań indywidualnych podmiotów gospodarczych, takich jak gospodarstwa

domowe i przedsiębiorstwa, badając mechanizmy funkcjonowania rynku, kształtowania cen oraz alokacji zasobów (Samuelson, Nordhaus, 2012, s. 38).

Celem niniejszej monografii jest kompleksowe przedstawienie zagadnień mikroekonomicznych z naciskiem na analizę mechanizmów rynkowych, które leżą u podstaw podejmowania decyzji przez jednostki i przedsiębiorstwa, a także badanie wpływu tych decyzji na funkcjonowanie rynków. W ramach celu głównego sformułowano następujące cele szczegółowe:

- Dokonanie analizy teoretycznych podstaw mikroekonomii, szczególnie w zakresie mechanizmów podaży i popytu, ustalania cen oraz zachowań konsumentów i producentów.
- Badanie wpływu różnych czynników zewnętrznych, takich jak polityki publiczne, zmiany technologiczne czy globalizacja, na kształtowanie rynków i podejmowanie decyzji przez uczestników rynku.
- Ocena efektywności rynków w kontekście różnych struktur rynkowych (od doskonałej konkurencji po monopol).
- Zbadanie roli instytucji w kształtowaniu mechanizmów rynkowych, w tym wpływu regulacji i interwencji państwowych.

W pracy postawiono szereg **pytań badawczych**, które kierują analizą i wskazują na istotne zagadnienia, które wymagają szczegółowego rozważenia:

- Jakie są kluczowe determinanty kształtujące krzywe podaży i popytu na rynku?
- W jaki sposób zmiany cen wpływają na decyzje konsumentów i producentów?
- Jakie mechanizmy rynkowe gwarantują efektywność alokacji zasobów w gospodarce rynkowej?
- Jak zmiany technologiczne, polityki rządowe oraz globalizacja wpływają na struktury rynkowe?
- W jakim stopniu współczesne rynki funkcjonują w zgodzie z teorią doskonałej konkurencji, czy też bardziej przypominają monopole lub oligopole?

- Jakie są skutki interwencji państwowych w mechanizmy rynkowe, zarówno w kontekście polityk cenowych, jak i regulacji antymonopolowych?

Na tej podstawie sformułowano **problemy badawcze**, które stanowią punkt wyjścia do dalszych rozważań. Należą do nich:

- Problematyka skuteczności mechanizmów rynkowych w różnych strukturach rynkowych: Jakie mechanizmy pozwalają na skuteczne alokowanie zasobów na rynkach o różnej koncentracji? Jakie ograniczenia występują w rynkach monopolistycznych i oligopolistycznych w porównaniu z rynkiem doskonale konkurencyjnym?
- Problemy związane z wpływem polityk rządowych na mechanizmy podaży i popytu: Jakie polityki cenowe (np. ceny minimalne, maksymalne) oraz regulacje rynku (np. antitrust) wpływają na decyzje producentów i konsumentów?
- Problemy związane z efektywnością rynku: Jak mierzyć efektywność alokacji zasobów na rynku? Jakie są główne bariery w osiągnięciu efektywności, takie jak monopolistyczna konkurencja, asymetria informacji czy zmiany preferencji konsumentów?

Przy opracowaniu niniejszej monografii zastosowano metodologię badań opartą na źródłach wtórnych, co oznacza, że analiza została przeprowadzona na podstawie istniejących materiałów naukowych, raportów, danych statystycznych i publikacji renomowanych instytucji badawczych.

Zastosowane metody badawcze to:

- **Metoda analizy literatury przedmiotu** – obejmująca klasyczne i współczesne dzieła z zakresu ekonomii, autorstwa m.in. P.A. Samuelsona, G. Mankiwa, J. Stiglitz, D. Begga i in. Analiza dostępnych prac naukowych, podręczników, artykułów oraz raportów pozwala na wnikliwą ocenę teorii i praktyki mikroekonomii.
- **Analiza danych statystycznych** – wykorzystano dane z publikacji takich instytucji jak Eurostat, GUS i in.
- **Analiza porównawcza** – umożliwiająca zestawienie wybranych zjawisk ekonomicznych.

Analiza przypadków – analiza konkretnych przypadków rynków lub przedsiębiorstw, które ilustrują zastosowanie mechanizmów mikroekonomicznych w rzeczywistości gospodarczej (np. rynki monopolistyczne, oligopolistyczne, a także przykłady polityk antymonopolowych).

Metoda syntezy teoretycznej – polegająca na łączeniu wybranych teorii i modeli ekonomicznych w celu sformułowania wniosków dotyczących funkcjonowania gospodarki.

Zastosowanie metod opartych na danych wtórnych pozwala na pogłębione spojrzenie na istniejące koncepcje ekonomiczne oraz ich zastosowanie w analizie realnych zjawisk gospodarczych.

Monografia składa się z następujących części:

1. **Wstęp** – prezentacja ogólnych założeń, celów opracowania oraz pytań badawczych.
2. **Podstawy mikroekonomii** – omówienie kluczowych pojęć mikroekonomicznych, takich jak podaż, popyt, cena, konkurencja, a także podstawowe mechanizmy rynkowe.
3. **Krzywa podaży i popytu oraz równowaga rynkowa** – analiza i interpretacja krzywych podaży i popytu, ich kształtu, przesunięć oraz wpływu zmiennych ekonomicznych na ich położenie i omówienie, czym jest równowaga rynkowa.
4. **Pojęcie rynku, jego funkcje i podział. Rynki doskonale konkurencyjne i monopolistyczne** – omówienie podstawnych pojęć związanych z rynkiem. Porównanie różnych struktur rynkowych i ich wpływu na efektywność gospodarki.
5. **Decyzje konsumenta i producenta na rynku. Pojęcie potrzeb** – analiza czynników wpływających na decyzje uczestników rynku oraz omówienie pojęcia potrzeb.
6. **Formy zrzeszania się przedsiębiorstw. Formy własności przedsiębiorstw. Polityki rynkowe i interwencje państwowe** – analiza różnych form własności przedsiębiorstw oraz możliwości ich zrzeszania się. Omówienie roli państwa w kształtowaniu rynku, w tym poprzez regulacje antymonopolowe, polityki cenowe, subsydia oraz podatki.

7. **Globalizacja i zmiany technologiczne na rynkach** – analiza wpływu globalizacji, postępu technologicznego oraz innych czynników zewnętrznych na mechanizmy rynkowe.
8. **Analiza ekonomiczna, wskaźniki ekonomiczne i modele ekonomiczne** – wyjaśnienie, czym jest analiza ekonomiczna, jakie stosuje się wskaźniki oraz omówienie podstawowych modeli mikroekonomicznych.
9. **Różne teorie mikroekonomiczne** – analiza najważniejszych teorii w mikroekonomii.
10. **Wnioski** – podsumowanie wyników badań oraz wskazanie na kierunki przyszłych analiz.

W dobie globalnych wyzwań, takich jak kryzysy gospodarcze, zmiany klimatyczne czy nierówności społeczne, zrozumienie podstaw mikro – i makroekonomii ma zasadnicze znaczenie dla podejmowania racjonalnych decyzji zarówno przez jednostki, jak i przez instytucje publiczne. Wiedza ekonomiczna pozwala nie tylko zrozumieć funkcjonowanie rynku, ale również krytycznie ocenić polityki gospodarcze oraz ich wpływ na życie codzienne obywateli.